

Bevægelser mellem Grønland og Danmark – Kortlægning af levevilkår og oplevelser med migration

Hovedresultater

Hovedresultater

Da jeg flyttede til Danmark, var jeg først i København sammen med min familie en uges tid. Vi besøgte en åben kirke. I kirken var der en opslagstavle, hvor alle kunne skrive. I den prøvede jeg så at skrive på dansk: "Jeg er lige flyttet til Danmark. Jeg håber, at jeg får det godt her."

Kvinde, flyttet til Danmark som 32-årig

Hvert år flytter omkring 1.500 personer fra Grønland til Danmark, mens omkring 900 flytter fra Danmark til Grønland. Nettofraflytningen kan være en udfordring for den grønlandske økonomi og udfordrer grønlandske mål om at sikre et socialt bæredygtigt samfund. I Danmark har flere undersøgelser vist, at personer med grønlandsk oprindelse i højere grad end andre borgere i Danmark har udfordringer med at komme ind på arbejdsmarkedet og oftere oplever social udsathed. Derfor har VIVE undersøgt migrationer mellem Grønland og Danmark samt levevilkår blandt personer med grønlandsk oprindelse i Danmark gennem analyser af registerdata fra Grønlands Statistik og Danmarks Statistik samt af kvalitative interviews med personer med grønlandsk oprindelse, der lever i forskellige livsfaser og -situationer i Danmark.

Undersøgelsens forskningsspørgsmål er:

- Hvem flytter mellem Grønland og Danmark, og hvorfor flytter de?
- Hvad kendetegner personer med grønlandsk oprindelse, der lever i Danmark?
- Hvordan påvirkes levevilkår, når man flytter fra Grønland til Danmark, og hvordan oplever personer med grønlandsk oprindelse, der lever i forskellige livssituationer, deres migrationsproces og mødet med Danmark?
- Hvilken fremtid drømmer personer med grønlandsk oprindelse, der lever i forskellige livssituationer i Danmark, om?

Familienetværk og håb om flere livsmuligheder trækker udflytterne mod Danmark

I Grønland har majoritetsbefolkningen en stærk familiær tilknytning til Grønland, og størstedelen er både født i Grønland og har to forældre, der også er født i Grønland. De personer, der flytter til Danmark, har dog i noget højere grad en familiær tilknytning til Danmark. Det kan fx handle om, at de har en forælder eller partner, der er født i Danmark, men kan også handle om, at de har forældre eller børn, der i forvejen lever i Danmark. Samlet set har 51 % af dem, der blev født i år 2000, opholdt sig i Danmark i perioden 2000-2023.

Når vi tager højde for udflytternes forældrebaggrund, dvs. om de har én eller to grønlandske forældre, er der kun i begrænset omfang forskel på socioøkonomiske ressourcer hos de personer, der flytter ud af Grønland, og dem, der bliver boende i landet. Der er dog en større andel af udflytterne, der har oplevet usikre boligforhold, i årene før de flyttede.

Grønlændere, der lever i Danmark, nævner, ud over familiemæssige forhold, flere årsager til, at de flyttede. For nogle handler det om at opsøge flere personlige muligheder for fx uddannelse. For nogle handler det om at komme væk fra udfordringer i det grønlandske samfund, såsom høje leveomkostninger og utilstrækkeligheder i sundhedsvæsenet. Og endelig rejser nogle på grund af personlige udfordringer med fx hjemløshed eller konfliktfulde familieforhold. Flere fortæller, at de i første omgang tænkte, at opholdet skulle være midlertidigt, men at de med tiden har valgt at blive i Danmark – enten fordi de har fundet sig til rette i en meningsfuld hverdag, eller fordi de ikke kan se en realistisk mulighed for at vende tilbage til Grønland.

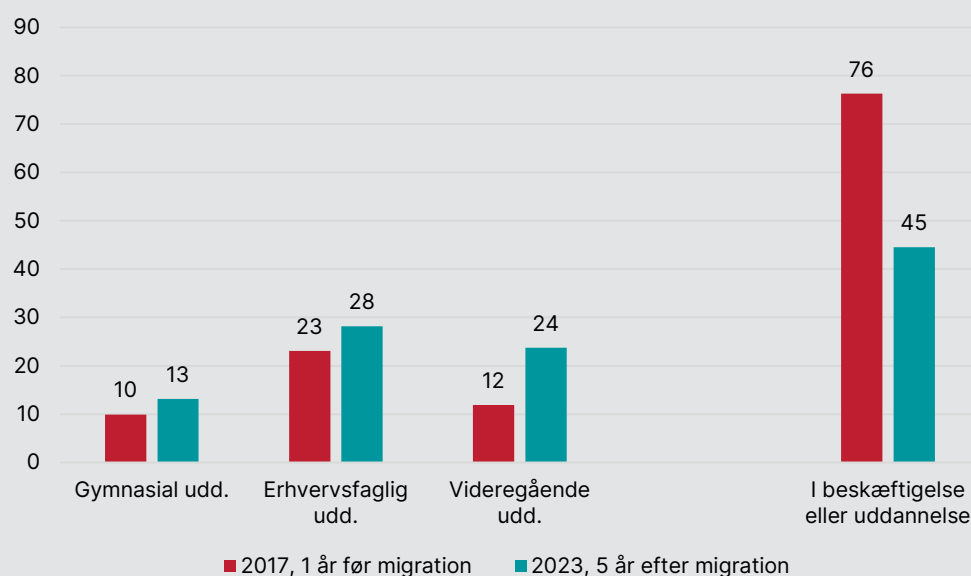
En del har svært ved at gennemføre studier og komme ind på det danske arbejdsmarked

I Danmark oplever en del personer med grønlandsk oprindelse vanskeligheder med at gennemføre et studie eller opnå stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Blandt grønlandskfødte med en eller to grønlandske forældre, der var i gang med en uddannelse i 2018, havde 62 % således gennemført en uddannelse 5 år efter (i 2023) mod 73 % af danskfødte med en eller to grønlandske forældre og 82 % af danskfødte med danske forældre. Beskæftigelsesmæssigt er samlet set 54 % af alle 18-66-årige med grønlandsk oprindelse, der lever i Danmark, i beskæftigelse eller uddannelse. Dette tal varierer med eget fødested og forældres fødested, idet 74 % af

danskfødte med én grønlandsk forælder er i beskæftigelse eller uddannelse mod 34 % af grønlandskfødte med to grønlandske forældre.

Personer med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet i Grønland, før de flyttede, har i særlig grad udfordringer i forhold til beskæftigelse. Udfordringerne med at komme ind på det danske arbejdsmarked gælder dog også for 42 % af personer, der var i fuldtidsbeskæftigelse i Grønland, året før de flyttede, og samlet set sker der, jf. Figur 1, til trods for en øgning i uddannelsesniveaet et stort fald i beskæftigelsen blandt personer, der flytter fra Grønland til Danmark.

Figur 1 Uddannelse og beskæftigelse før og efter migration til Danmark blandt personer med grønlandsk oprindelse, der rejste til Danmark i 2018. Procent.

Anm.: N = 392. Signifikant forskel, $p < 0,001$.

Kilde: Danmarks Statistik og Grønlands Statistik, egne beregninger.

Den relativt lave arbejdsmarkedsdeltagelse hænger sammen med, at personer med grønlandsk oprindelse har et lavere uddannelsesniveau end majoritetsbefolkningen i Danmark. Undersøgelsen peger dog også på, at sproglige udfordringer, begrænset netværk i Danmark, manglende anerkendelse af grønlandske kompetencer og erhvervs erfaringer samt oplevelser af diskrimination i forbindelse med jobsøgning har betydning for vanskelighederne med at komme ind på arbejdsmarkedet.

De grønlandske studerende peger også på sproglige og faglige udfordringer på deres studie som barrierer for at gennemføre. Samtidig nævner flere også sociale

udfordringer, der dels handler om oplevelser af fordomsfuldhed og uvidenhed om grønlandske forhold blandt deres medstuderende, dels oplevelser af at have svært ved at blive en del af de danske fællesskaber:

Der kom også kommentarer fra medstuderende, der spurgte, om vi var alkoholikere, og om vi kun fangede sæler og kun spiste fisk. De siger det på en nedværdigende måde og laver grin med det. Så jeg kan jo huske den dag, jeg fik en dårlig kommentar, der trak jeg mig meget hurtigt tilbage – så var der lige pludselig en beslutning i mit hoved om, at jeg ikke kan være venner med nogen her overhovedet. (Kvinde, 20-29 år)

Relativt mange lever i social udsathed i Danmark

Personer med grønlandsk oprindelse, der lever i Danmark, oplever i højere grad end den danske majoritetsbefolkning social udsathed. Det gælder især, når vi ser på indskrivning på herberger og forsorgshjem målrettet personer i hjemløshed, hvor 6,4 % af alle med grønlandsk oprindelse har været indskrevet i løbet af 2021-2023 mod 0,2 % af personer med dansk oprindelse. Det gælder dog også, når vi ser på domme for kriminalitet, andelen, der modtager misbrugsbehandling, andelen af kvinder, der har været indskrevet på et krisecenter på grund af vold, og andelen, der lever med psykisk sygdom.

Sammenholder vi de migrerende grønlænderes situation i Danmark 5 år efter ankomsten til Danmark med deres situation i Grønland, før de flyttede, finder vi, at de, der viste tegn på økonomisk og social udsathed før flytningen, har en højere sandsynlighed for at være i en udsat position i Danmark. Der er dog også en betydelig andel af dem, der lever i udsathed i Danmark, der var i beskæftigelse i Grønland, før de flyttede, og hvor udsatheden ser ud til at være et fænomen, der opstår i mødet med Danmark.

De kvalitative interviews med personer i udsathed, som VIVE har gennemført, viser, at disse personer ofte bærer på omfattende traumatiske erfaringer fra både barndommen og voksenlivet, som de bringer med sig til Danmark, og som i flere tilfælde ikke er blevet bearbejdet. Når personer, der har oplevet social udsathed i Grønland, kommer til Danmark, søger de ofte mod fællesskaber med andre grønlændere, der ofte også lever i social udsathed. Her får de ofte i første omgang hjælp til at finde overnatning og forsørgelse og undgår dermed at opsøge det offentlige system. Dette medfører dog ofte ikke en varig stabilisering af boligsituationen, men i stedet hyppige skift mellem midlertidige løsninger hos familie og venner og herberger. En del af personerne i udsathed har, før de flyttede til Danmark, haft et højt forbrug af alkohol og hash, der for mange har fungeret som en måde at håndtere svære

livserfaringer på. I mødet med de sociale miljøer i Danmark og de væsentligt lavere priser på alkohol oplever mange dog, at misbruget forværres.

Udsathed er størst blandt personer med to grønlandske forældre, der langt oftere end personer med én grønlandsk forælder oplever social udsathed. Forklaringen på dette kan handle om, at disse to grupper i forskellig grad har familiært netværk i Danmark, og/eller at de kommer til Danmark med forskellige sproglige og faglige kompetencer.

Den sociale udsathed rammer også en del forældre med mindreårige børn, og der er derfor også en overhyppighed af sociale børnesager i familier med grønlandsk oprindelse. Dette viser sig ved, at 16 % af børn med grønlandsk oprindelse i 2023 modtog en støttende eller forebyggende indsats, mens 9 % var anbragt uden for hjemmet i en plejefamilie eller på et børne- og ungehjem. Blandt børn med dansk oprindelse modtager 6 % støttende eller forebyggende indsatser, mens 1,2 % er anbragt uden for hjemmet. Når man sammenligner børnesager med grønlandsk og dansk baggrund, er det ligesom på andre områder vigtigt at tage højde for forældrenes sociale og økonomiske situation.

Blandt børn med mindst en forælder, der er i beskæftigelse eller uddannelse, er 0,2-1,2 % af børn med grønlandsk oprindelse anbragt uden for hjemmet mod 0,4 % af børn med dansk oprindelse. Blandt børn, der har forældre, der lever i udsatte positioner, er 22-52 % af børn med grønlandsk oprindelse anbragt uden for hjemmet mod 8,3 % af børn med danske forældre. Forskellen på anbringelseshyppighed blandt børn med grønlandsk og dansk oprindelse er altså stor, hvis forældrene er i udsatte positioner, og langt mindre, hvis forældrene er i beskæftigelse eller uddannelse. Anbringelseshyppigheden blandt børn med grønlandsk oprindelse, der bor i Danmark, er lidt højere end anbringelseshyppigheden blandt børn, der bor i Grønland, hvor omkring 6 % ifølge officielle tal er anbragt uden for hjemmet.

Ældre vælger Danmark på grund af sundhedssystemet og nærheden til børn

Der bor omkring 2.000 personer over 67 år i Danmark, der er født i Grønland, og som har grønlandsk oprindelse. Størstedelen er kvinder (71 %), og størstedelen bor enten alene (52 %) eller sammen med en dansk partner (39 %). De fleste (68 %) har boet i Danmark i mere end 20 år, men blandt de nyligt pensionerede i slutningen af 60'erne er der dog omkring en fjerdedel, der er kommet til Danmark inden for de sidste 10 år, i forbindelse med at de er trådt ud af arbejdsmarkedet i Grønland. De

ældre grønlændere har gennemsnitligt færre økonomiske ressourcer end ældre med dansk oprindelse.

De kvalitative interviews viser, at det især er ønsket om en lettere og mere tryk alderdom, der motiverer de ældre til at flytte til Danmark. Det handler blandt andet om udsigten til lettere adgang til sundhedsvæsenet, bedre økonomiske vilkår i form af højere pension og lavere leveomkostninger samt bedre boligforhold. Derudover spiller klima og vejr også en rolle, hvor et mindre barskt miljø gør hverdagen nemmere. For flere hænger flytningen også sammen med et ønske om at være tættere på børn og børnebørn, som allerede bor i Danmark. Tre fjerdedele af de ældre med grønlandsk baggrund, der bor i Danmark, har således voksne børn, der bor i Danmark.

Mangel på boliger og udfordringer i sundhedssystemet og det sociale system gør det vanskeligt at vende tilbage til Grønland

Følger vi personer, der rejser fra Grønland til Danmark i et givet år, finder vi, at omtrent halvdelen af personer med grønlandsk oprindelse er vendt tilbage til Grønland igen efter 5 år. 10 år efter befinder næsten 60 % sig i Grønland.

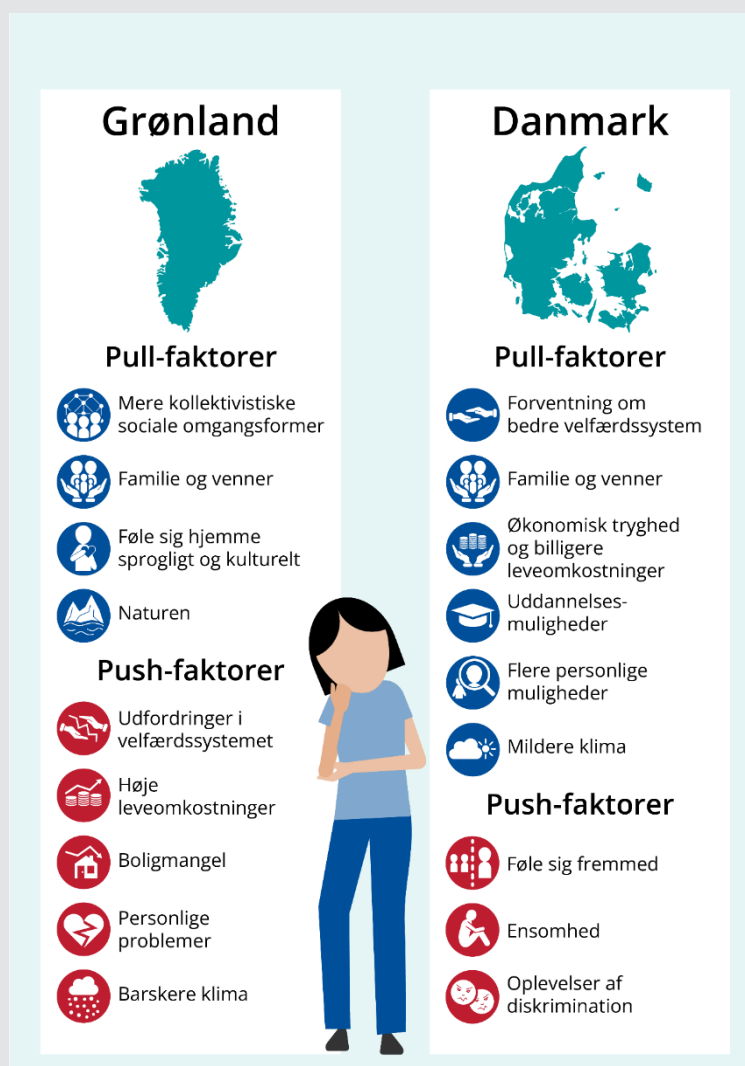
De, der var unge på udrejsetidspunktet, har større sandsynlighed for at vende tilbage end dem, der var midaldrende eller ældre på udrejsetidspunktet. Ligeledes ser vi, at personer med større familiær tilknytning til Grønland har større sandsynlighed for at vende tilbage end personer med mindre familiær tilknytning. Og derudover ser vi, at sandsynligheden for at vende tilbage til Grønland falder, jo længere tid en person har opholdt sig i Danmark. Analyserne viser, at personer, der har lave indtægter i Danmark, har højere sandsynlighed for at rejse tilbage til Grønland, men at der ellers er en lidt *mindre* sandsynlighed for at rejse tilbage, hvis man befinder sig i en socialt udsat position.

De kvalitative analyser viser, at mange føler et stærkt tilhørsforhold til Grønland, og at en del har et ønske om at vende tilbage til Grønland på grund af familiemæssige bånd, de generelle sociale omgangsformer og naturen. Blandt de fire grupper, vi har interviewet, er det dog især de studerende, der har konkrete planer om at vende hjem, hvilket især handler om, at opholdet for dem hele tiden har været tænkt som et midlertidigt ophold, der havde til formål at forbedre deres muligheder på det grønlandske arbejdsmarked – og at de rent faktisk har mulighed for at opnå deres mål i kraft af deres nyerhvervede uddannelse.

For personer, der oplever udfordringer på arbejdsmarkedet, men ikke befinder sig i socialt udsatte positioner, nedprioriteres tilbagevenden ofte, da de har etableret en stabil hverdag i Danmark og oplever bedre økonomiske vilkår og velfærdsmæssige rammer. For personer i social udsathed er ønsket om at vende tilbage i nogle tilfælde til stede, men det fremstår vanskeligt at realisere, da adgang til støtte, behandling og økonomisk sikkerhed i Grønland opleves som mere begrænset. På tværs af livssituationer er der flere, der fortæller, at de gerne vil tilbage til Grønland, men ikke finder det realistisk på grund af især høje leveomkostninger, boligmangel og begrænset hjælp i sundheds- og velfærdssystemet.

Samlet set viser rapportens analyser, at bevægelserne mellem Grønland og Danmark, jf. Figur 2, påvirkes af både individuelle forhold, personlige relationer, kulturelle forhold, økonomiske forhold, velfærdssystemets tilbud og klima- og naturmæssige forhold.

Figur 2 Push- og pull-faktorer, der har betydning for beslutningen om at flytte mellem Grønland og Danmark

Kilde: VIVE.

Behov for forbedret hjælp til grønlændere, der bevæger sig mellem Grønland og Danmark

Undersøgelsen viser, at antallet af grønlændere, der bor i Danmark, igennem længere tid har været stigende, og at relativt mange grønlændere oplever vanskeligheder i mødet med det danske samfund. Denne undersøgelse understøtter således tidligere undersøgelser, der har påpeget et behov for at lette overgangene mellem det grønlandske og danske samfund, gøre det nemmere for grønlændere at studere

og arbejde i det danske samfund og forebygge, at grønlændere oplever social udsathed i Danmark. Denne undersøgelse har ikke beskæftiget sig detaljeret med de tilbud, der allerede findes, og bidrager derfor ikke med konkrete forslag til praksisændringer, der kan lette overgangene mellem Grønland og Danmark.

Undersøgelsen lægger dog op til, at der sættes fokus på følgende:

- Udvikling af tilbud, der kan hjælpe grønlændere, der flytter til Danmark, med at forbedre sproglige og faglige kompetencer
- Udvikling af tiltag, der kan mindske diskrimination og modvirke fordomme om grønlændere i det danske samfund generelt og specifikt på uddannelsesinstitutioner og på arbejdsmarkedet
- Udvikling af tilbud, der kan lette grønlænderes adgang til det danske arbejdsmarked, fx gennem systematisk realkompetencevurdering
- Øget hjælp til netværksskabelse og forebyggelse af ensomhed, i årene efter at man flytter til Danmark
- Udvikling af tilbud, der kan hjælpe grønlændere med psykiske helbredsproblemer til udredning og behandling
- Udvikling af grønlandsk-dansk samarbejde på socialområdet, så personer i udsatte positioner, der flytter mellem landene, hurtigere tilbydes hjælp
- Udvikling af flere tiltag, der kan modvirke hjemløshed blandt personer med grønlandsk oprindelse og modvirke, at personer med grønlandsk oprindelse har lange ophold på herberger og forsorgshjem
- Forbedring af muligheder for at søge bolig i Danmark, mens man opholder sig i Grønland – og omvendt
- Udvikling og tilpasning af tidlige forebyggende indsatser til børn og forældre med grønlandsk oprindelse
- Udvikling af grønlandsk-dansk samarbejde på uddannelsesområdet, så unge i mindre grad oplever sproglige og faglige barrierer, når de bevæger sig fra en del af uddannelsessystemet til en anden
- Øget oplysning om grønlænderes rettigheder og støttemuligheder rettet mod både personer med grønlandsk oprindelse og professionelle i Danmark.

Fakta om undersøgelsen

- Undersøgelsen bygger på registerdata fra Grønlands Statistik og Danmarks Statistik samt på kvalitative interviews.
- Registerdataene fra Grønlands Statistik dækker hele befolkningen i Grønland i perioden 1994 til 2024, mens registerdataene fra Danmarks Statistik dækker hele befolkningen i Danmark i perioden 2000-2023.
- De kvantitative analyser har 2023 som primært analyseår. I dette år levede der 56.609 personer i Grønland og 25.746 personer med grønlandsk baggrund i Danmark. I analyser, der viser udviklingen i det grønlandske samfund, samt i analyser, der sammenholder de migrerende personers situation før og efter flytningen til hhv. Danmark og Grønland, inddrages dog også data fra andre analyseår, hvilket er angivet under de specifikke analyser.
- I de kvantitative analyser skelnes der mellem 6 forskellige grupper med grønlandsk baggrund: 1) personer født i Grønland med to grønlandske forældre, 2) personer født i Grønland med én grønlandsk forælder, 3) personer født i Grønland med ukendte forældre, 4) personer født i Danmark med to grønlandske forældre, 5) personer født i Danmark med én grønlandsk forælder (og mindst én grønlandsk bedsteforælder) og 6) personer født i Grønland med to danske forældre.
- De statistiske analyser er gennemført ved hjælp af krydstabulering, der enkelte steder understøttes af lineære regressionsanalyser omregnet til forudsagte sandsynligheder for at afklare multivariate sammenhænge.
- De kvalitative analyser fokuserer på fire specifikke målgrupper: 1) studerende; 2) personer, der oplever udfordringer på arbejdsmarkedet; 3) personer, der oplever social udsathed i Danmark; og 4) ældre, der er pensionerede og lever i Danmark.
- Der er i alt foretaget 33 interviews på hhv. grønlandsk (19) og dansk (14).
- Alle interviews er gennemført efter semistrukturerede interviewguides og kodet efter tematiske guides, der er tilpasset den enkelte målgruppe.

Hovedresultater: Bevægelser mellem Grønland og Danmark – Kortlægning af levevilkår og oplevelser med migration

VIVE/2026

HR_302790